

Софія ГОЛОВАЦЬКА

здобувачка освітньо-професійної програми «Менеджмент», ЗУНУ
Науковий керівник – к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ Любов ЗАСТАВНЮК

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Жодна організація не може існувати без змін. Організації зароджуються, розвиваються, досягають певних успіхів, слабшають і, зрештою, можуть припинити своє існування, тому ті підприємства, що вміють адаптуватися до зовнішніх умов, процвітають, інші ліквідуються назавжди. Керівник повинен знати, на якому етапі розвитку знаходяться організації, і оцінювати, наскільки прийнятий стиль керівництва та обрана стратегія відповідає даному етапу.

Концепція життєвого циклу винила в кінці XIX ст. як комплекс ідей, що включали в себе ідеї спадковості та розвитку на рівні індивідуумів та організмів, а також адаптації, виживання та вимирання на рівні окремих видів та цілих популяцій живих організмів [3, с.208].

Пізніше концепцію життєвого циклу було застосовано як метафору (спрощену модель) в ряді суміжних з біологією і навіть далеких від неї наук, таких як психологія, соціологія та економічна теорія. Варто зазначити, що застосування концепції життєвого циклу в сучасних економічних умовах набуває особливого значення. Це зумовлено рядом причин, таких як спад виробництва, інфляція, соціальна напруга, що є наслідком світової економічної кризи, яка супроводжується стратегічною невизначеністю, нестабільністю організаційного середовища, збільшенням інтенсивності змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, уповільненням темпів росту та обмеженістю ресурсів [1].

Отже, життєвий цикл підприємства – це період, протягом якого організація проходить основні етапи свого функціонування. Життєвий цикл підприємства характеризується: послідовністю змін стадій життєвого циклу підприємства; унікальною метою та відповідно фінансово-господарськими й організаційними характеристиками на різних стадіях життєвого циклу; визначеною в часі послідовністю змін стадій життєвого циклу; тотожністю закінченому колу розвитку підприємства.

Кількість стадій життєвого циклу підприємства у працях різних дослідників коливається від двох до десяти. У більшості науковців при етапуванні життєвого циклу підприємства присутні наступні 5 стадій: стадія зародження; стадія росту; стадія зрілості; стадія старіння; стадія ліквідації або відродження.

Представимо основні особливості стадій життєвого циклу підприємства,

відобразивши особливості управління та функціонування підприємства на різних етапах життєвого циклу (табл. 1.).

Таблиця 1.

Особливості управління діяльністю організації на різних етапах її життєвого циклу

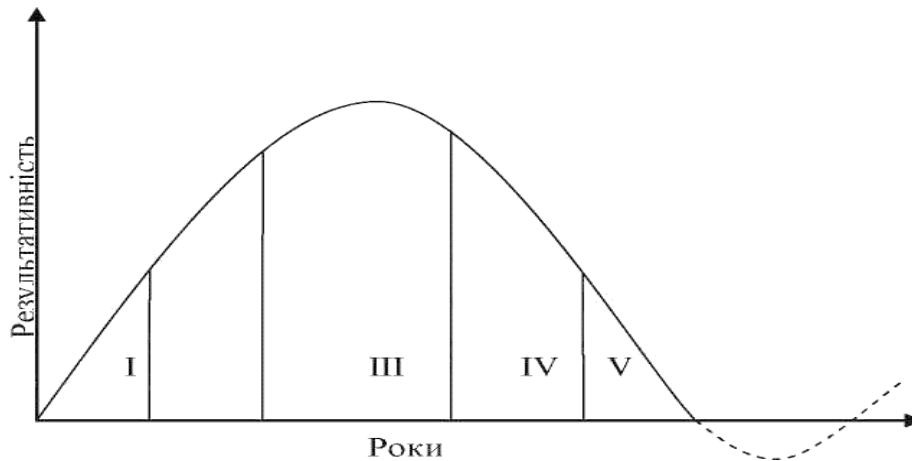
Стадії життєвого циклу	Головна мета діяльності організації	Особливості діяльності і проміжні цілі
1. Народження	Виживання	Вихід на ринок; капітальні вкладення у розвиток організації
2. Дитинство	Короткостроковий прибуток	Укріплення становища на ринку; забезпечення безприбутковості діяльності
3. Юність	Прискорене зростання обсягів продажу та прибутку	Суттєве розширення цільових сегментів ринку; забезпечення високих темпів зростання прибутку
4. Рання зрілість	Постійне зростання обсягів продукції	Диверсифікація діяльності; розширення сегментів ринку; забезпечення стабільного росту прибутків на оптимальному рівні
5. Зрілість	Формування іміджу організації та збалансоване зростання	Зміцнення становища підприємства на ринку; орієнтація на галузеву диверсифікацію діяльності
6. Старіння	Збереження завойованих позицій	Забезпечення стабільності господарської діяльності; згорання діяльності; зниження прибутковості
7. Відродження	Пошук додаткових імпульсів у діяльності організації	Суттєве оновлення форм, видів та напрямів діяльності; залучення значних інвестицій для розгортання нових видів діяльності

Примітка. Наведено за [2, с.95]

Успіх функціонування організації передбачає активізацію наступних чинників факторів: виживання; результативність та ефективність; продуктивність; практична реалізація. Виживання – це існування організації по можливості якомога довше; що є найпершою задачею організації. Для того, щоб залишитись сильними та щоб вижити більшості організацій приходиться періодично змінювати свої цілі, встановлюючи їх відповідно до зміни ситуації, потреб зовнішнього середовища тощо. Майже всі організації, що існують заради бізнесу, періодично розробляють нові види продукції або послуг для своїх споживачів.

Здійснюючи детальний аналіз стадій життєвого циклу підприємства необхідно відмітити різноманітність стадій життєвого циклу, якімають свої, притаманні їм характерні особливості. Класична схема життєвого циклу організації включає наступні п'ять основних стадій: зародження, розвиток,

здобуття успіху, послаблення, зникнення (рис. 1.).

Рис.1. Етапи життєвого циклу організації

Примітка. Наведено за [3, с.209]

Узагальнюючи результати дослідження, необхідно відмітити, що життєвий цикл підприємства – це період, протягом якого організація проходить основні етапи свого функціонування. Життєвий цикл підприємства характеризується: послідовністю змін стадій життєвого циклу підприємства; унікальною метою та відповідно фінансово-господарськими й організаційними характеристиками на різних стадіях життєвого циклу; визначеною в часі послідовністю змін стадій життєвого циклу; тотожністю закінченому колу розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Домбровський В. С. Фаза життєвого циклу підприємства як важливе джерело інформації при попередженні криз. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2009. № 26.
2. Кожушко Л.Ф., Кузнецова Т.О., Судук О.Ю. Основи менеджменту і маркетингу: навч. посібник. Рівне НУВГП, 2016. 291 с.
3. Півень А.І. Сутність та стадії розвитку життєвого циклу підприємства. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки.* 2010. Вип. 25(1). С. 207-210.